

Нізельська В.В.

Здобувач вищої освіти юридичного факультету
Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний
коледж імені Михайла Грушевського»

Науковий керівник: Шмирко Г.О.

викладач правових дисциплін кафедри соціально-економічних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний
коледж імені Михайла Грушевського»

Місто Бар

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ

Надзвичайно важливим для всіх є обговорення проблем щодо формування спадкових правовідносин в Україні, а також впровадження здатних забезпечити демократію та верховенство права реформ. В статті 1216 Цивільного кодексу України зазначено, що спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1]. Отже, після смерті людина перестає існувати фізично, але певна кількість відносин, у яких вона була носієм прав та обов'язків, переживає її.

Однією з актуальних проблем сьогодення в Україні є саме спадкування. Спадкування є одним із самих поширеніших питань у юриспруденції і залишається вже довгий час у центрі уваги суспільства. Рано чи пізно з цією проблемою стикається більшість людей. Відомо, що спадкування здійснюється за заповітом і за законом. Так відповідно до статті 1233 Цивільного кодексу України заповіт - особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті [1], тобто, спадкування за заповітом надає можливість власнику самостійно розпорядитися майном у разі смерті. У главі 86 Цивільного кодексу України зазначено, що якщо фізична особа не залишила заповіту, або заповіт виявився недійсним, або відсутні умови, які зазначені у заповіті з умовою, або спадкоємці за заповітом не прийняли спадщину, або фізична особа розпорядилася лише частиною свого майна настає спадкування за законом [1], тобто спадкування за законом має місце тоді, коли і оскільки не існує заповіту.

Ми хочемо визначити певні недоліки та проблеми спадкування:

1) проблеми спадкування виникають у спадкуванні частки у спільному сумісному майні. Не варто забувати про право спадкування частки спадкодавця у спільній сумісній власності з іншими особами (як правило, це стосується спільного сумісного майна подружжя), тобто про право на майно, яке фактично зареєстроване за іншими особами. Так, якщо майно було зареєстроване за одним із подружжя, то фактично спадкоємці мають право на спадкування частки померлого у такому майні, тобто на $\frac{1}{2}$ частку такого майна. Яким же чином оформити таку спадщину? У Юридичній Газеті он-лайн адвокат Анастасія Гурська зазначає, що «... з Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженою Наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 року вбачається, що поділ частки померлого у спільному сумісному майні можливий лише за умови наявності згоди іншого з подружжя. Будь-якої іншої процедури дана інструкція не передбачає. В свою чергу норма Цивільного кодексу України, яка регулює дане питання, особливо нічого не зазначає, окрім того, як право спадкоємців на частку у спільному сумісному майні (ст. 1226 ЦК України).» [2]. А що ж робити, якщо інший з подружжя не хоче добровільно ділити спільне сумісне майно з іншими спадкодавцями та як же захистити свої права в такому випадку спадкоємцям? В такому випадку захистити свої права можливо лише через суд.

2) ще одним проблемним питанням є пропуск строків прийняття спадщини. У статті Проблеми при прийнятті спадщини: як діяти? на сайті Безоплатної правової допомоги зазначено, що «...Юридичні проблеми при прийнятті спадщини, на жаль, непоодинокі. Після смерті близького родича далеко не кожна людина пам'ятає про необхідність звернутися до нотаріальної контори з заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину впродовж шести місяців з моменту смерті спадкодавця. Але за наявності поважної причини законом передбачено встановлення додаткового строку для прийняття спадщини.» [3]. Тобто, якщо спадкоємець не подав в такі строки заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. Відповідно, наслідки для спадкоємця негативні, адже спадкове майно спадкоємець не отримає. Але є довготривала процедура відновлення строків прийняття спадщини.

3) проблемні питання спадкування нерухомого майна. Згідно ст.1299 ЦКУ, якщо у складі спадщини, яку прийняв спадкоємець, є нерухоме майно, спадкоємець зобов'язаний зареєструвати право на спадщину в органах, які здійснюють державну

реєстрацію нерухомого майна. Право власності на нерухоме майно виникає у спадкоємця з моменту державної реєстрації цього майна.

Цікавим є питання: Чи вважається власником спадкоємець, який прийняв спадщину, у складі якої є нерухоме майно, але не зареєстрував його?

Формально така особа, хоча і володіє та користується цим майном, розпоряджатися ним не може, тобто де-юре не є власником. Згідно з ч.3, ч.4 ст.50 Закону України «Про виконавче провадження», у разі звернення стягнення на об'єкт нерухомого майна виконавець здійснює в установленому законом порядку заходи щодо з'ясування належності майна боржнику на праві власності, а також перевірки, чи перебуває це майно під арештом.

Після документального підтвердження належності боржнику на праві власності об'єкта нерухомого майна виконавець накладає на нього арешт та вносить відомості про такий арешт до відповідного реєстру у встановленому законодавством порядку.

Таким чином, якщо спадкоємець не отримав свідоцтво про право власності на нерухоме майно, то державний виконавець буде позбавлений можливості на законних підставах накласти арешт на таке майно та реалізувати його на прилюдних торгах. Така ситуація неможлива при стягненні боргів спадкодавця, оскільки, відповідно до п. 27 Постанови пленуму ВСУ № 7 від 30.05.2008 р. «Про судову практику у справах про спадкування» Якщо спадкоємець прийняв спадщину стосовно нерухомого майна, але зволікає з виконанням обов'язку, передбаченого статтею 1297 ЦК, зокрема з метою ухилення від погашення боргів спадкодавця, кредитор має право звернутися до нього з вимогою про погашення заборгованості спадкодавця, розмір якої може бути визначений за правилами статті 625 цього Кодексу [4].

4) визнання заповітів не дійсним. Цілком часті випадки, коли несподівано для себе родичі померлого після смерті спадкодавця дізнаються, що є заповіт на особу, якій спадкодавець ні за яких обставин не міг заповісти майно. Варто зазначити, що у частині 3 та 4 статті 1254 Цивільного кодексу України зазначено, що якщо існували заповіти раніше, кожний новий заповіт скасовує попередній і не відновлює заповіту, який заповідач склав перед ним. Якщо новий заповіт, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків коли заповіт було складено спадкодавцем під

впливом насильства або якщо спадкодавець не усвідомлював своїх дій в момент складання заповіту.

Виникає питання: Як захистити свої права добросовісним спадкоємцем? В такому випадку, спадкоємці вправі звернутись до суду з позовом про визнання заповіту недійсним.

5) загалом, на сьогоднішній день багато проблемних питань у справах про спадкування виникає і з тим, що відсутні правовстановлюючі документи на спадкове майно. У Юридичній Газеті он-лайн адвокат Анастасія Гурська зазначає, що «... викликає потребу у спадкоємців звертатись до суду за захистом своїх прав шляхом подання позову про визнання права власності на майно в порядку спадкування, і з тим, що відсутні документи, які б підтверджували родинні стосунки між спадкодавцем і померлим, що знову ж таки відправляє спадкоємця до суду для встановлення факту родинних стосунків, і з тим, що відсутня інформація щодо обсягу спадкового майна або щодо обсягу боргових зобов'язань спадкодавця.» [2].

Висновки. На підставі здійсненого аналізу положень ЦК України та Постанови пленуму ВСУ, дослідження відповідної судової практики, на нашу думку, необхідно законодавчо змінити деякі вимоги щодо спадкування. Та створити спеціальні органи, які б займалися питанням щодо спадкування.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Анастасія Гурська. Проблеми спадкування. *Юридична газета он-лайн*. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/problemi-spadkuvannya.html>.
3. Проблеми при прийнятті спадщини: як діяти?. Безоплатна правова допомога. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/shho-robyty-yakshho-propustyly-stroky-dlya-pryjnyattya-spadshhyny/>
4. Постанова пленуму ВСУ № 7 від 30.05.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>